

Теби, широј од небеса

Ауторка дела *Љиљана пред лицем Мајке Божје*, др Мирјана Бојанић Ћирковић, „отиснула” се у једну посебну област интересовања, која врхуни и међу најзначајнијим теолозима, а посебно онима који се баве личношћу Пресвете Богородице — теотокологијом. Имајући испред себе Лик Богородице у благодатном дару који је књижевница Љиљана Хабјановић Ћуровић у својим делима писала, ауторка овог романа Мирјана Ћирковић је на један изузетан начин приближила тему, а и целокупно духовно стваралаштво госпође Хабјановић, читалачкој јавности. Опште је познато да се овој теми прилазило на много начина: догматским путем, литургијско-молитвеним, химнографским, иконописачким и другим начелима утемељеним на откровењски начин. Ретко је било случајева, или готово никада, да се неко осмелио и охрабрио да о Пресветој Богородици пише са књижевног становишта, а то се управо десило кроз готово сва дела духовног стваралаштва Љиљане Хабјановић Ћуровић, посебно у роману *Свих жалосних радост*. За тему овог одговорног стваралаштва се посебно заинтересовала поменута ауторка Мирјана Бојанић Ћирковић, и то са много умешности.

Зашто то напомињемо? Опште је познато да је личност Богочовека Христа именована од вечности, да се Њиме, кроз Њега и због Њега ствара Очевој руком све постојеће, па и овај свет који оживљава Дух Свети. Ипак, савршени Бог и савршени Човек, Господ Исус Христос, посебно је истицан у смислу некога ко се оваплотио и постао истински и реални човек, који је живео по свим законима света као и сваки други човек, имајући све одлике свељуди, сем греха. И Његово рођење кроз утробу Мајке Његове било је припремано од вечности. Дакле, личност Марије, Мајке Христове, била је подложна времену и дешавањима: од оваплоћења до Христовог страдања, вазнесења и васкрсења, а потом и живот Пресвете Богородице од Христовог вазнесења до свога Успења. Тајна појаве мајке Христове задире у тајну и личност Богочовека. Она је посебна, пречиста, пресвета, преблагословена, славна, како је назива крај сваке молитвене јектеније. Девојка која је, пре и током рођења Христовог, и по рођењу Детета, својим унутрашњим бићем била најсличнија Богу од свих рођених на земљи.

Зато писати о Пресветој Богородици и остати веродостојан откровењским истинама, и истовремено се чувати да останемо у догматским истинама о које су се спотицали многи оци Цркве, као што се можемо уверити у проблеме појединаца и њиховог схватања тих истина, који су изазивали васељенске полемике, ни данас, са ове дистанце, није лако. А поготову није лако прилагодити их једној посебној пријемчивости, какву доживљавамо у књижевном тексту Љиљане Хабјановић Ђуровић, за који Мирјана Бојанић Ћирковић тврди да је у њему Богородица много више

од књижевног лика. Тиме се и књижевна свест уздиже на једну вишу лествицу, попут текстова химнографа и сведока житија Светога Саве, Доментијана и Теодосија, која су неупоредиво више од књижевних, а ипак се, истовремено, убрајају у књижевни род.

Посебно се морају нагласити научна апаратура и научни начин приступа овој теми ауторке Ћирковић. Она је у првом делу ове грађе обрадила жанровске особености духовног циклуса Љиљане Хабјановић Ђуровић, где је на један изванредан начин пришла целосној проблематици, првенствено имајући непрестано лик Мајке Божје испред себе. Мање је важно за њу, и то са правом, да је обликовање у поступку наративног духовног света духовног циклуса непрестано иницирање дијаметрално супротне реакције књижевних критичара; њу више носи осећај белетризације новозаветне слике света и житија као општег полазишта промишљања тематике, а посредством ње и смисаоности постојања читавог човечанства. Зато је први део ове студије обрадио готово целостан опус духовног стваралаштва госпође Хабјановић, уносећи примесе и свест ранохришћанске патристике. Ништа мање није важно то што се у овој грађи огледа оживљавање традиционалног жанра византијске и српске књижевности. Таква писана остварења меродавни су поредили са иконописом у форми романа, литерарном позлатом иконе, те се с правом називају романима-иконама. Одличном анализом готово свих момената у романима, ауторка изоштреним умним виделом пажљиво извлачи есенцију и примећује да се све односи на човека, јер се њему и обраћа као духовном бићу, са циљем да разобличи

форме „инстант духовности” и да га приволи извору – Источнику живоносном, и да га пита (храни) речима духовне истине; да га одврати од лажне утехе и врати суштини.

Као даровит и искусан посматрач области којој се посветила, ауторка говори о „Путевима” као методици (методика на грчком и значи са-пут, са-путник), где је на уверљив начин наставила да ствара изванредну критичност према готово свим духовним ликовима у делима Љиљане Хабјановић, док се у следећем делу, под називом „Лица”, у потпуности посветила лику Пресвете Богородице. Именослов Богородице у овом духовном циклусу један је одличан и трудољубив резиме овог дела.

Дозволићу себи да ову студију препознату у делима Љиљане Хабјановић Ђуровић назовем првоименованом катихезом. Катихеза је реч која значи *поука*, посебно хришћанска поука и учење у вери и о вери. Али њена етимолошка намена је била позната и у прехришћанском времену и означавала је посебна дела из разних области: медицине, ораторства, ондашње математике, књижевности, уметности... За оваква размишљања опус духовног стралаштва могао би се назвати првозваним именом: *катихеза*. То се најбоље може уочити у овом материјалу...

Литература и њена правоваљаност недвосмислено говоре како се сва лепршавост, а понекад и књижевна фина разбарушеност и ширина могу укротити у научни ток. Ова грађа је слична ономе што је књижевно-филозофским стваралаштвом велики Његош оставио, а ми га данас уоквирујемо у науку која

се као његошелогија изучава на нашим
универзитетима.

Ауторки овога дела честитам на великом труду,
изванредном избору теме и изоштреном научном оку.

Протојереј ставрофор др Драгомир Сандо

Православни богословски факултет

Београдског универзитета

Драгомир Сандо